

Feledy Balázs

Erős inventio

*Szűcs Zsuzsanna kiállítása a fővárosi Fűvészkertben;
2017. augusztus 5–17.*

■ A világban zajló folyamatok megítéléséről több vélemény létezik, és több vélemény lehetséges. Magam úgy látom, hogy a nagy elszakadások korát éljük. A társadalom elszakad az embertől, a közösség elszakad az egyéntől, az ipari civilizáció elszakad a természettől, a tudomány elszakad a művésztől. Noha természetesen a nagy áthatások korát is éljük, melyben óriási a szerepe a mindent – szó szerint – behálózó digitális világnak. Olyan világban élünk, amikor az intim szféra eltűnőben van, a személyesség háttérbe szorul a mindent eluraló nyilvánosság káoszában. Nos, *ekkor*, ekkor felfokozódik, felfokozódhat a művészet szerepe. Sajnos a feltételes mód indokoltabb, mint a kijelentő mód. Mert az igaz, hogy a művészet egyik legegyszerűbb definíciója, hogy az *valami más*, erre a valami másra nem feltétlenül fókuszál a többségi társadalom érdeklődése. Igaz: a művészetben is érzékelhető valamiféle arisztokratizmus. Ez így van a képzőművészetben, iparművészetben is. S ezzel együtt érvényesülnek a megszokottságok, a közmegegyezések. A képzőművészeti tárgy falra kerül vagy posztamensre, beltérbe vagy kültérbe, privát gyűjteménybe vagy közösségibe, az iparművészeti tárgy funkciót, feladatot teljesít, szükségletet elégít ki. Ha kiejtjük valamely tárgy megnevezését, azonnal képzetünk van arról, hogy annak hol a helye, mi a funkciója. Festmény, szobor, grafika, kerámia, üveg, textil, belsőépítészet. Egy-egy szó hallatán azonnal felrémlik ezek szinte végleges helye, feladata. Mindeközben természetesen a művészet tárgykultúrája rohamosan változik, újul. Nemcsak a divatok, de magától értetődően az új gondolatok és technikák is serkentik a kreativitást és az innovációt. Jellemzően azonban a *tárgyak mikéntje*, külső meg-

jelenésük a megújulás fő területe, de a művek a megszokott hagyományos és ismert funkcióikat teljesítik továbbra is, az ismert helyszíneken. Kevesen foglalkoznak azonban azzal a súlyos dilemmával, hogy hová, *milyen környezetbe* kerüljenek a művek. Mert a dilemma jogos! Nemcsak magának a műnek, a tárgynak kell megújulnia, de környezetének is. Kevés művész foglalkozik *mű és tere* kérdésével, pedig a kor előrehaladtával ez egyre fontosabbá válik. Nos, Szűcs Zsuzsannát immár hosszú évek óta, kemény és tudatos munkával ez a probléma izgatja.

Keramikusként állít elő, hoz létre agyagalapú műveket, a művek *létrehozásának* processzusa keramikusi (ráadásul bravúros technológiával, samottos alapanyagból, magas tűzön, vékony falvastagságú munkák megvalósításával), művészi motivációi azonban a kezdetektől fogva *szobrásziak*. A bonyolult technika által sajátosan puritán, néha-néha a minimál arthoz közeli aurával bíró, finom plasztikai formáltsággal, s ugyanakkor igényes felületkezeléssel létrehozott – igenis – *szobrok* születnek keze

alatt. Ám művészi ambíciói ezzel közel sem fejeződnek be (tehát a tárgy fizikai elkészültével), mert ekkor következik a kettőt mintegy szintetizálóan összegző folyamat: a művek, szobrok *környezetbe helyezése*, s ez hozza létre – az általa is ambicionált! – végeredményt.

Szűcs Zsuzsannára tehát igaz az a megjelölés, hogy *szobrász-keramikus* vagy fordítva: *keramikus-szobrász*, de most már még igazabb, hogy *környezettervező, kör-*

nyezetalakító művész. Már amikor munkái megszületnek, nem pusztán a mű megvalósításának a tökélye motiválja és inspirálja, hanem mindig messzebb tekint, messzebb lát. Megálmodik egy sajátos környezetet, ahol a művek nem csak másokká, de *többekké válnak*. És ez nagyon fontos. Mert természetesen szinte bármilyen tárgyakat elhelyezhetünk például ebben, az alkotó által felfedezett varázslatos környezetben hasonló módon – a Fűvészkertben –, ha van erre indíttatásunk és engedélyünk. De megtalálni azt az atmoszférát, ahol a kölcsönhatás, az interferencia erősíti, és szinte katartikussá növeli az együtteséget, nos, ez az igazi nagy és bonyolult *művészi* feladat. Művészt írtam, indokoltan. Mert Szűcs Zsuzsanna *kitágítja* a művész szerepét. Szerinte az alkotóművésznek nem csak a konkrét tárgy létrehozásával kell törődnie, hanem azzal a térrel is, ahová a tárgy kerül, ahová a tárgyak kerülnek.

Már művei formái is különösek. Ezek a geometriailag is különleges térformák (a gúla és a kúp, csak művészek által létrehozható, köztes, újszerű megoldásai) ugyanis annyiban is újszerűek, hogy szinte el sem helyezhetők hagyományos és megszokott módon posztamensre vagy falra. Ezek a tárgyak – keresni kell a szót, hogy pontosan fogalmazzunk – egyrészt felfüggesztésre, térbe helyezésre *determináltak*, ez adja meg létezésük elsődleges indokoltágát, s ezen keresztül – költőiebben vagy más szóval, haladva az esztétikum felé – *lebegésre termettek*.

Drámai módon fogalmazok: *levegő után kiáltanak*, de nem magukban kívánnak egzisztálni, hanem dialógust kívánnak folytatni környezetükkel, jelen esetben a vegetációban dúsz kerttel.

Szűcs Zsuzsanna tárgyai abban is különlegesek, hogy jól tudják érezni magukat nagyon technicizált, nagyon mai, architekturális környezetben is (mintegy ellentétező a környezet és a tárgy minőségeit), de igazán sajátosan organikus, természeti, természetes környezetben léteznek *otthonosan*, s ezt fényesen bizonyítja a Fűvészkertben megvalósított egyedülálló kiállítása. Az alkotó erre nagyon ráérezett (hely és mű találkozása!), remek címet is talált: erős *inventio* hajtotta, *inventiók* hajtották, ennek kreativitását, auráját azonnal érzékeljük, s nem is véletlenül fogad minket befelé haladó sétánk során hamarosan az *Intuíció* című mű. S az is esetében különleges, hogy tárgyai ugyan *egymagukban* is harmonikus viszonyban állnak környezetükkel (nem is véletlenül látható ezen a különleges kiállításon *Harmónia* című műve is!), de az összehatás fokozódik, amikor tárgyai – kerestem a szót – *párosan* jelennek meg, így nemcsak a zöld és színes natúrával, flórával állnak intenzív kapcsolatban,

hanem egymással is, és ezen túlmutató következtetésekre is okot adnak. Ez trouvaille. Irányokat mutatnak, betájolnak minket, a tárgyak szimultaneitást sugároznak. Lebegés közben összefüggéseket tárnak fel előttünk. Az egyensúly, a harmónia, a szimmetria nem csak a tárgyak sajátossága, hanem a viszonylatoké, az összefüggéseké is. S az is nagyon emeli a hatást, hogy tárgyai *formájukban* nem közhelyesek, nem ismételni, nem imitálni kívánják a virág- és növény- formákat, hanem *mélyebb oksági láncolatok* felé terelik a néző figyelmét.

S akkor leereszkedünk a földre, s a pálmaházban hagyományos kiállítási módon állnak előttünk azok a művei, melyek formájukban emlékeztetnek a lebegőkre, de *belső tájak* kivetítői, jó őket közletről szemlélnünk, majd *földre ereszkedve* megvalósított egy sajátos plasztikai együtttest, egy installációt. Leereszkedtünk. Vagy még nem emelkedtünk fel. Itt pihen egy olyan tárgy, melyekből amúgy a kertben különböző helyszíneken több mű lebegve teremt velünk kapcsolatot. A talajon viszont egy olyan műegyüttesbe illeszkedik, amely egy homok-samott installáció, mely valóban időrétegeket tár fel előttünk. Kultúrák fragmentumai a múltból (a jelenből!), melyek a föld (jelen esetben homok) mélyéről kerülnek szemünk elé.

De ezek a tárgyak éppúgy Szűcs Zsuzsanna teremtményei, mint a lebegők. Az alkotó a föld mélyétől a légiességig viszi végig tekintetünket, de – s ez szintén alapvetően fontos – mindezt nem kiállítótérben, teremben teszi velünk, hanem a jótékony Fűvészkertben, ahol munkái bizonyítják: a művészetnek ki kell lépni zárt terekből, alakítani kell környezetét, dialógust kell folytatni azzal, s így oldódhatnak azok a diszkrpanciák és szakadások, melyeket mint a világ nagy problémáit villantottuk fel gondolatsorunk kezdetekor. A művészet behatol a környezetbe, a környezet átalakítja a művészet funkcióját. Szűcs Zsuzsanna *tájalakító*vá válik. Kapcsolódik a *land art* törekvéseihez, de nem a tájba magába nyúl bele, hanem a *tájba helyez* műveket. Keramikusként technológiák ismerője, materiák alkalmazója, szobrászként plasztikák létrehozója, puritán, ám annál szuggesztívebb olyan művek létrehozója, *melyek nem földhöz, hanem levegőhöz és tájhoz kötöttek*, s végül élni is tud ezzel a lehetőséggel a művész, mert *környezettervezővé*, szinte tájépítésszé válik, aki mindent e cél elérése alá rendel.

Kiállítása így abban is különleges, hogy a műtárgyakba nem ütközünk bele, mint egy kiállítóteremben, azokat szinte keresgelnünk kell meditatív sétánk során, s ha a feliratok egyszer egy növényre, virágra, máskor viszont egy műtárgyra utalnak, az közel sem baj, hiszen épp ez

bizonyítja: a kiállítás elérte célját. Csak „*Jó barangolást*” kívánhatunk. Az elszakadásokból közelítés, találkozás, *összefonódás* jöhet létre.